[Open Budget Index 2012] Slovensko

[Otvorenosť] ---nedostatočná----minimálna----čiastočná---**významná**----rozsiahla

Celkový výsledok: 67% Slovensko vo svojich rozpočtových dokumentoch poskytuje verejnosti podstatnú časť všetkých základných informácii.

Výsledok prieskumu OBI v roku 2010

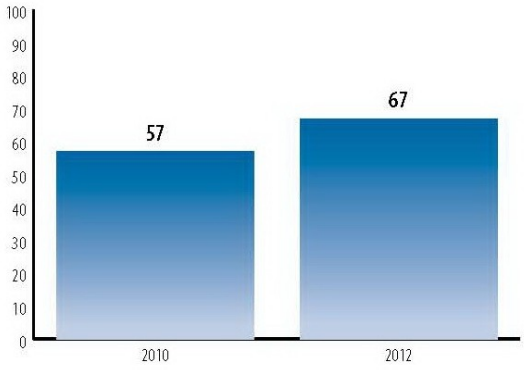

Aká je pozícia Slovenska v porovnaní s krajinami v regióne?

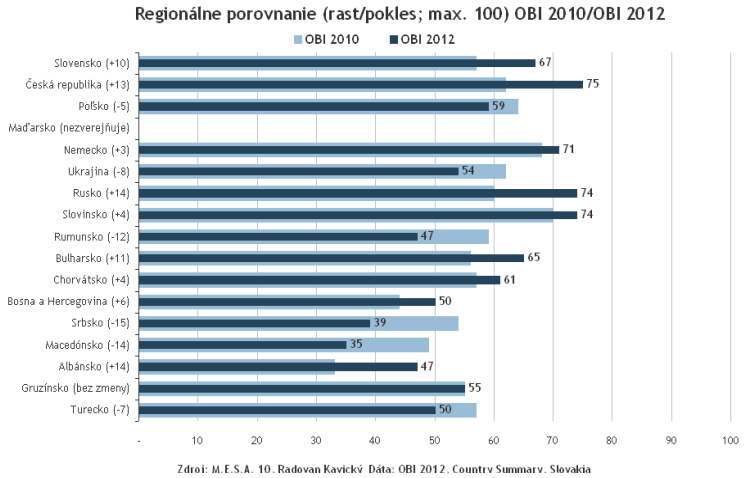

Sú dozorné orgány efektívne?

Dozorný orgán	Pozícia *
NRSR (legislature)	mierna
NKÚ (SAI, Supreme Audit Institution)	silná
Zapojenie verejnosti	slabá

Dostupnosť a miera informačnej hodnoty rozpočtových dokumentov

ôsmich kľúčových

Dokument**	**Miera informačnej hodnoty (OBI 2010)**	**Miera informačnej hodnoty (OBI 2012)**	**Publikácia**
PBS	45	56	Publikované
EBP	55	71	Publikované
EB	67	67	Publikované
CB	0	42	Publikované
IYR	92	92	Publikované
MYR	42	50	Publikované
YER	63	63	Publikované
AR	29	43	Publikované

* Pozícia zákonodarného zboru a Najvyššieho kontrolného úradu (SAI, Supreme Audit Institution) vychádza z priemerného hodnotenia ktoré daný orgán dostal v sekcii otázok v rámci prieskumu otvorenosti rozpočtu pre rok 2012. Priemerná hodnota medzi 0-33 je klasifikovaná ako slabá pozícia; 34-66 je mierna; a medzi 67-100 je silná.

** Jednotlivé kľúčové rozpočtové dokumenty:

PBS (Pre-Budget Statement) – východiská rozpočtu
EBP (Executive's Budget Proposal) – vládny návrh rozpočtu
EB (Enacted Budget) – schválený rozpočet
CB (Citizens Budget) – rozpočet pre verejnosť (www.rozpocet.sk)
IYR (In-Year Reports) – pravidelné správy o priebežnom plnení rozpočtu
MYR (Mid-Year Review) – polročný prehľad o priebežnom plnení rozpočtu
YER (Year-End Report) – štátny záverečný účet
AR (Audit Report) – audítorská správa

Kľúčové zistenia

Slovensko dosiahlo za rok 2012 hodnotenie na úrovni 67 bodov z maximálneho počtu 100 bodov, čo je oveľa vyššie hodnotenie ako je priemer všetkých hodnotených krajín, ktorý je na úrovni 43 bodov. Slovensko taktiež dosiahlo vyššie hodnotenie ako okolité krajiny ako napríklad Ukrajina, Turecko, Rumunsko či Bulharsko. Výsledky hodnotenia Slovenska vypovedajú to, že vláda verejnosti poskytuje podstatnú časť informácií o štátnom rozpočte a rozpočte verejnej správy počas daného rozpočtového obdobia. To verejnosti umožňuje vyvodiť zoodpovednosť voči vláde za narábanie s verejnými zdrojmi.

Odporúčania

Hodnotenie Slovenska na úrovni 67 bodov zo 100 v rámci OBI 2012 je dobrým výsledkom, no slovenská vláda má stále potenciál na zvýšenie transparentnosti rozpočtu zavedením viacerých krátkodobých a strednodobých opatrení.

IBP (International Budget Partnership) Slovensku odporúča podniknúť nasledujúce kroky v záujme zvýšenia transparentnosti rozpočtu:

■ Zvýšenie zrozumiteľnosti rozpočtových východísk (PBS) tým, že sa podrobne rozpíšu vládne politiky a priority, ktoré budú slúžiť ako podklad na vypracovanie podrobných odhadov pri zostavovaní rozpočtu

■ Zvýšenie zrozumiteľnosti vládneho návrhu rozpočtu (EBP), konkrétne so zameraním na poskytnutie podrobných informácií v týchto oblastiach:

- ● informácie o tom, ako nové návrhy vládnych politík v danom rozpočtovom roku ovplyvnia rozpočtové výdavky;
- ● informácie o skutočných výdavkoch (v jednotlivých kapitolách a programoch) za minulý rok vo vzťahu k výdavkom v danom rozpočtovom roku;
- ● viaceré scenáre makroekonomického vývoja a ich vplyv na rozpočet;
- ● prepojenosť medzi navrhovaným rozpočtom a cieľmi vlády, vrátane poskytnutia finančných aj nefinančných údajov na posúdenie toho ako sa jednotlivé programy na strane výdavkov napĺňajú, prehodnotiť a zlepšiť ukazovatele výkonnosti jednotlivých programov, aby bolo možné posúdiť progres jednotlivých programov vo vzťahu k plneniu vládnych cieľov, ale aj poskytnutie podrobnejších informácií o politikách zameraných na boj proti chudobe;
- ● podrobné informácie o finančných prevodoch vo vzťahu k štátnym podnikom (všetky, kde sa štát majetkovo angažuje), kvázi-fiškálnych aktivitách, finančných a nefinančných aktívach, daňových výdavkoch, budúcich záväzkoch a implicitnom dlhu a rezervovaných príjmoch.

■ Zvýšiť kvalitu informovania verejnosti a rozpočtu pre verejnosť (CB/www.rozpocet.sk) konzultáciu s verejnosťou pred jej vydaním a taktiež by malo dôjsť aj k vydaniu krátkych publikácií (rozpočtov pre verejnosť) týkajúcich sa rozpočtových plánov a realizácie, pričom tento dokument a informácie v ňom by mal byť verejnosti sprístupnené prostredníctvom kombinácie najmenej troch rôznych vhodných nástrojov a/alebo prostredníctvom médií

■ Zvýšenie zrozumiteľnosti pravidelných správ o priebežnom plnení (IYR) rozpočtu tým, že dôjde i k zverejneniu podrobných informácií týkajúcich sa štruktúry vládneho dlhu

■ Zvýšenie zrozumiteľnosti polročných prehľadov o priebežnom plnení rozpočtu (MYR) tým, že dôjde k poskytnutiu informácií o výdavkoch aj na základe programového členenia a aktualizácii odhadu výdavkov v bežnom rozpočtovom roku

■ Zvýšenie zrozumiteľnosti štátneho záverečného účtu (YER), kde by malo dôjsť k vysvetleniu rozdielov medzi pôvodnými odhadmi nefinančných údajov a skutočným výsledkom. Mal by tiež byť vykonaný audit všetkých údajov o skutočných výsledkoch hospodárenia a mali by byť uvedené rozdiely medzi pôvodnými ukazovateľmi výkonnosti a skutočným výsledkom, ako aj rozdiely medzi schváleným objemom finančných

prostriedkov, ktoré sú určené na priamu pomoc najchudobnejším častiam populácie a skutočným objemom vynaložených prostriedkov na tento účel
■ Zvýšenie zrozumiteľnosti audítorskej správy (AR) tým, že dôjde k auditu všetkých výdavkov a zverejneniu správy o tom, aké kroky vláda spravila po tom, čo sa oboznámila s odporúčaniami auditu alebo nálezmi auditu (pochybenia pri nakladaní s verejnými zdrojmi), ktoré vyžadujú okamžitú nápravu, vrátane ich krátkeho zhrnutia

Sila zákonodarnej moci a najvyšších kontrolných inštitúcií z hľadiska rozpočtového dohľadu

OBI skúma i rozsah účinného dohľadu prostredníctvom zákonodarcov a najvyšších kontrolných inštitúcií (SAI). Tieto inštitúcie zohrávajú kľúčovú úlohu pri plánovaní a dohľade nad plnením rozpočtov a sú často zakotvené v národných ústavách.

OBI posudzuje, či zákonodarca umožňuje účinný rozpočtový dohľad tým, že meră výkon 11 ukazovateľov, vrátane: konzultácií s vládou pred samotným predložením návrhu rozpočtu do legislatívneho procesu; analytických kapacít; formálnej diskusie o celkovej rozpočtovej politike; čase, ktorý je k dispozícii na prerokovanie a schvaľovanie rozpočtu; právnej možnosti pozmeniť návrh rozpočtu v priebehu roka; možnosť schvaľovania zmien v rozpočtových výdavkoch a prípadných nadmerných rozpočtových príjmoch, doplnkových rozpočtových právomoci, ako aj úrovne kontroly audítorských správ.
OBI posudzuje, či najvyššie kontrolné inštitúcie sú oprávnené vykonávať účinný rozpočtový dohľad pomocou nasledujúcich štyroch ukazovateľov: moc odvolať šéfa Najvyššieho kontrolného úradu; právna sila vykonávať audit verejných financií; využiteľnosť finančných zdrojov a dostupnosť kvalifikovaného personálu pre audit.

IBP (International Budget Partnership) Slovensku odporúča, aby podniklo nasledujúce kroky pre zlepšenie rozpočtového dohľadu:

■ Pre vládu by malo byť na základe zákona, alebo nariadením povinné konzultovať so zákonodarcom (NRSR) presuny prostriedkov medzi administratívnymi jednotkami a jednotlivými položkami, ktoré sú explicitne financované prostredníctvom rozpočtu. Zákonom alebo nariadením by tiež malo byť od vlády požadované, aby predložila prípadný doplnkový rozpočet (resp. priamo novelizáciu zákona o rozpočte v prípade, že nastanú v rozpočte behom roka zmeny) zákonodarcovi na schválenie ešte pred tým, než minie dané dodatočné verejné prostriedky. Vláda by taktiež mala konzultovať s členmi zákonodarného zboru samotné stanovenie rozpočtových priorít. Zákonodarcovia by mali mať vnútornú kapacitu na vykonávanie rozpočtových analýz alebo mať prístup k nezávislej analytickej inštitúcii, ktorá by takéto analýzy poskytovala. V zákonodarnom zbore by mala prebehnúť diskusia o celkovej rozpočtovej politike ešte pred predložením vládneho návrhu rozpočtu (EBP) a taktiež by zakonodarcovia mali schvalovať výdavky kryté z rezerv alebo iných dodatočne vynaložených rozpočtových prostriedkov, ktoré dosiaľ neboli klasifikované na žiaden špecifický účel.

Zapojenie verejnosti

Skúsenosti občianskej spoločnosti z oblasti výskum a obhajoby týchto zmien v priebehu posledných 15 rokov ukázali, že transparentnosť sama o sebe nestačí na zlepšenie správy vecí verejných. Až transparentnosť spojená s možnosťou pre účasť verejnosti na rozpočtovaní umožňuje maximalizovať pozitívne výsledky spojené s otvorenosťou rozpočtu verejnej kontrole. Preto, OBI hodnotí možnosť účasti verejnosti v procese rozhodovania o rozpočte. Túto možnosť zapojiť verejnosť do celého rozpočtového procesu má tak vláda, zákonodarný orgán ako aj najvyššie kontrolné inštitúcie.

Open Budget Index (OBI) 2012

SLOVENSKO

Index otvorenosti rozpočtu hodnotí rozsah a úroveň informácií ktoré sú dostupné verejnosti v rozpočtových dokumentoch danej krajiny. Umiestnenie krajiny vrámci každej hodnotenej kategórie vyplýva z odpovedí na otázky uvedené v Dotazníku (OBQ, Open Budget Questionnaire), ktoré sa týkajú ôsmich kľúčových rozpočtových dokumentov a mali by byť prístupné verejnosti vo všetkých krajinách.

Výskum a kompletizáciu dotazníku pre OBI 2012 vyhotovil:

Radovan Kavický
MESA 10

Tel: +421-2-54435328
E-mail: mesa10@mesa10.sk
kavicky@mesa10.sk

International Budget Partnership (IBP) was established in 1997 to support civil society organizations around the world interested in strengthening public budget processes, institutions and outcomes. For more information on the IBP and the Open Budget Initiative, please visit www.openbudgetindex.org

IBP (International Budget Partnership) Slovensku odporúča, aby došlo k zvýšeniu zapojenia verejnosti do rozpočtového porcesu s ohľadom na ukazovatele OBI v ktorých dosiahla nízke hodnotenie. Teda predovšetkým v oblasti neexistujúcich formálnych požiadaviek na zapojenie verejnosti do rozpočtového procesu a zdôrazňovaní dôvodov a významu tohto kroku. Nedostatky zahŕňajú taktiež neexistenciu mechanizmu pre zapojenie verejnosti počas plánovania, schvaľovania a plnenia rozpočtu. V neposlednom rade sú to tiež nedostatky týkajúce sa absentujúcej spätnej väzby od vlády a najvyšších kontrolných inštitúcií na podnety od verejnosti.